

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ (ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)
ΤΕΤΑΡΤΗ 24 ΙΟΥΝΙΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: (5)**

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΛΗΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α) Πεδινοί: Μέσα στην εθνοσυνέλευση του 1862-4 συγκροτήθηκαν οι πυρήνες των δύο μεγάλων παρατάξεων, των πεδινών και των ορεινών, όπως ονομάστηκαν.

Οι Πεδινοί είχαν ως ηγέτη τον Δημήτριο Βούλγαρη, ο οποίος υπονόμει τους κοινοβουλευτικούς θεσμούς. Με παρεμβάσεις στο στρατό επιχείρησε τη δημιουργία σώματος «πραιτωριανών» για να εξασφαλίσει την παραμονή του στην εξουσία. Εμπόδιο στις επιδιώξεις του στάθηκαν πολιτικές ομάδες και θεσμοί. Ο Βούλγαρης έβρισκε οπαδούς ανάμεσα σ' εκείνους που είχαν διοριστεί παράνομα στο στρατό ή στο δημόσιο, και φοβούνταν μη χάσουν τη θέση τους σε περίπτωση επικράτησης συνθηκών κοινοβουλευτικής νομιμότητας, σε άνεργους πτυχιούχους και στους μικροκαλλιεργητές.

β) Ομάδα Ιαπώνων: Το μοναδικό νέο πολιτικό στοιχείο έως το 1909 (κίνημα στο Γουδί) ήταν η εμφάνιση της κοινοβουλευτικής ομάδας των Ιαπώνων, πολιτικού μορφώματος υπό τον Δημήτριο Γούναρη, που ιδρύθηκε το 1906. Επίκεντρο της κριτικής του ήταν η αδυναμία του πολιτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις εξελίξεις της κοινωνίας. Η ομάδα δεν μπόρεσε να επιβιώσει και διαλύθηκε το 1908.

γ) Λαϊκό Κόμμα: Στα μέσα του 1910 οι Κοινωνιολόγοι ίδρυσαν το Λαϊκό Κόμμα, με αρχηγό τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου. Βασικές προγραμματικές δηλώσεις του ήταν η αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος και η επιβολή αρχών κοινωνικής δικαιοσύνης. Στις δεύτερες εκλογές του 1910 εξελέγησαν 7 υποψήφιοι του κόμματος, οι οποίοι παρείχαν κριτική υποστήριξη στους Φιλελευθέρους.

ΘΕΜΑ Α2

- α. Σ
- β. Λ
- γ. Λ
- δ. Σ

ε. Λ

ΘΕΜΑ Β1

Σελ. 26-27: «Το πιστωτικό σύστημα της χώρας...ειδικών κοινωνικών ομάδων».

ΘΕΜΑ Β2

Σελ. 104: «Στην πολιτική πρακτική οι Φιλελεύθεροι την περίοδο 1923-1928 ήταν αντιμέτωποι...από την αντίπαλη παράταξη»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α) Το 1927, με αφορμή το αίτημα της Ελλάδας στην Κοινωνία των Εθνών για παροχή πρόσθετου δανείου, τέθηκε το ζήτημα της δημιουργίας μιας κεντρικής κρατικής τράπεζας, που θα αναλάμβανε τη διαχείριση των χρεών, την έκδοση χαρτονομίσματος και την ενιαία εφαρμογή της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής. Η Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύθηκε το Μάιο του 1927 και άρχισε τη λειτουργία της ένα χρόνο αργότερα **και συγκεκριμένα στις 14 Μαΐου του 1928, όπως επιβεβαιώνεται στο πρώτο ιστορικό παράθεμα.**

Η Τράπεζα της Ελλάδος πολύ γρήγορα πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα, στηρίζοντας την έκδοση χαρτονομίσματος στα αποθέματά της σε χρυσό και συνάλλαγμα και εξασφαλίζοντας τη μετατρεψιμότητα του εθνικού νομίσματος σε χρυσό. **Ανάλογες πληροφορίες παραθέτει το δευτερογενές ιστορικό παράθεμα του Κ. Κωστή απόσπασμα από το έργο του «Ο πλούτος της Ελλάδας» στο οποίο αναφέρεται ότι η δραχμή συνδέθηκε με τη χρυσή λίρα Αγγλίας, αφού εφαρμόστηκε ο κανόνας χρυσού συναλλάγματος. Αυτό σήμαινε στην πράξη ότι οι πολίτες μπορούσαν, με ορισμένους περιορισμούς, να μετατρέψουν τις δραχμές που είχαν στην κατοχή τους με λίρες. Παράλληλα, μέσω της εφαρμογής αυτού του συστήματος η κυκλοφορία του νομίσματος επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από τις μεταβολές που υπήρχαν στην αξία των εμπορικών συναλλαγών της χώρας με το εξωτερικό (και συνάμα ξεκίνησε...συναλλαγών της χώρας).**

Η επιτυχία αυτή οδήγησε τα δημόσια οικονομικά σε περίοδο ευφορίας, βελτίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενίσχυσε την εισροή συναλλάγματος και τις επενδύσεις και προκάλεσε μία ισχυρή δυναμική που επέτρεψε τις σημαντικές πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές πρωτοβουλίες της τελευταίας κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928-1932). Η περίοδος αυτή κράτησε μέχρι τις αρχές του 1932, οπότε εκδηλώθηκαν στη χώρα οι συνέπειες της μεγάλης οικονομικής κρίσης, που ξεκίνησε από τη Νέα Υόρκη το 1929.

β) Οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση του 1929 εξάντλησαν τα αποθέματα της χώρας σε χρυσό και συνάλλαγμα. Την άνοιξη του 1932, όμως, η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να αποφύγει την αναστολή της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος, καθώς και την αναστολή εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων. Η δεύτερη ιστορική πηγή του Χρ. Χατζηιωσήφ εμπλουτίζει την ιστορική αφήγηση, αναφέροντας ότι για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα από το ξέσπασμα της κρίσης η ελληνική κυβέρνηση σε συνεργασία με την Τράπεζα της Ελλάδος κατέβαλαν έντονες προσπάθειες για να μη σταματήσει, τουλάχιστον σε επίσημο επίπεδο, να μετατρέπεται ελεύθερα η δραχμή σε χρυσό και να μην υποτιμηθεί η αξία της δραχμής, καθώς αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να μην μπορεί η Ελλάδα να ανταποκριθεί στις δανειακές υποχρεώσεις της στο εξωτερικό. Ουσιαστικά ήδη από τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1931 εξαιτίας της επιβολής διαρκών περιορισμών δεν καθίσταται δυνατή η ελεύθερη μετατρεψιμότητα του εθνικού νομίσματος σε ξένο συνάλλαγμα (Από τα τέλη...επιβλήθηκαν).

Μάλιστα, ο Αλέξανδρος Διομήδης, που ήταν ο πρώτος διοικητής της Τράπεζας, απομακρύνθηκε από τη θέση του μετά την επιβολή αυτών των συναλλαγματικών περιορισμών καθώς κατηγορήθηκε ότι στήριξε τα συμφέροντα των ισχυρών βιομηχάνων, αφού λίγες μέρες πιο πριν έγινε αποδεκτό να μεταφέρουν τα κεφάλαια τους στο εξωτερικό. Βέβαια αυτές οι αποφάσεις δεν ήταν εύκολες από την πλευρά της κυβέρνησης λόγω της έλλειψης προσαρμοστικότητας που δημιουργούσε η εδραιωμένη οικονομική άποψη στη χώρα, γι' αυτό το λόγο έδειχνε απρόθυμη να προχωρήσει «επίσημα» στην κατάργηση της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος σε χρυσό και συνάλλαγμα (Η εφαρμογή τους...στην Ελλάδα).

Έτσι εγκαινιάστηκε μια περίοδος ισχυρού κρατικού παρεμβατισμού στα οικονομικά ζητήματα, ιδιαίτερα στις εξωτερικές συναλλαγές, και μια πολιτική προστατευτισμού, με σκοπό την αυτάρκεια της χώρας. Η Ελλάδα μπήκε με τη σειρά της στο χώρο της κλειστής οικονομίας, όπου οι συναλλαγές καθορίζονταν περισσότερο από γραφειοκρατικές διαδικασίες παρά από ελεύθερες οικονομικές συμφωνίες.

Στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά η μέθοδος του διακανονισμού «κλήριγκ». Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν, δηλαδή, με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολογούσαν τα προς ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία.

ΘΕΜΑ Δ1

α) Σε αντίθεση με τις σχετικά ασαφείς θέσεις και τη συγκεχυμένη ιδεολογία του γαλλικού κόμματος, το ρωσικό χαρακτηριζόταν από σταθερές πολιτικές θέσεις. Η ομοιότητα με τα δύο άλλα κόμματα βρισκόταν στο γεγονός ότι στη Μεγάλη Δύναμη, στην οποία στήριζαν τις ελπίδες τους για την εξωτερική πολιτική, αναγνώριζαν και ένα πρότυπο για την εσωτερική οργάνωση της χώρας. **Όπως καταγράφεται στο δεύτερο κείμενο οι ρωσόφιλοι πίστευαν ότι η Ρωσία ήταν η Μεγάλη Δύναμη που θα βοηθούσε την Ελλάδα για την απελευθέρωση αλύτρωτων περιοχών εκδιώκοντας τους Τούρκους από την βαλκανική χερσόνησο και την Ανατολή (Οι ρωσόφρονες...Ανατολήν).**

Η Ρωσία μπορούσε να βρει αποδοχή από μεγάλο τμήμα του πληθυσμού, επειδή ήταν η μοναδική Μεγάλη Δύναμη με ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα. Χαρακτηριστικό του ρωσικού κόμματος ήταν η άκρως συντηρητική στάση σε όλες τις επιλογές του. Το θεμέλιο της κοινωνικής τάξης ήταν γι' αυτό η θρησκεία. Σ' αυτήν βασιζόταν και η νομιμότητα της εξουσίας. Έβλεπε την Εκκλησία σε διαρκή κίνδυνο και καταπολεμούσε τον κοσμοπολιτισμό και την οποιαδήποτε αποστασιοποίηση από τις παραδόσεις. Η ξеноφοβία, όπως επίσης η άρνηση του διαφωτισμού και της δυτικής παιδείας αποτελούσαν κυρίαρχες αντιλήψεις των μελών του. Προκειμένου να προσεγγίσει ευρύτερα στρώματα, απευθυνόταν συχνά στο θρησκευτικό συναίσθημα των Ελλήνων.

Όλοι τα μέλη απαιτούσαν την ίδρυση ενός ισχυρού κράτους, το οποίο, σε συνεργασία με τη Ρωσία και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, θα φρόντιζε για την καθαρότητα της πίστης και θα αναγνώριζε στην Εκκλησία κυρίαρχη θέση. Πίστευαν ότι κάποιοι ικανοί πολιτικοί γνώριζαν τα προβλήματα του λαού καλύτερα από τον ίδιο, κι αυτοί θα έπρεπε να κυβερνήσουν. Ήταν κατά κύριο λόγο αντισυνταγματικοί, υπέρ ενός συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης και κατά της πολυφωνίας, μολονότι σε ορισμένες περιπτώσεις φαίνεται να συνεργάστηκαν στην ψήφιση συνταγμάτων. **Γενικά σχολιάζεται στο πρώτο κείμενο απόσπασμα ότι είχε θέσεις συγκεχυμένες και ασυνεπείς, εκτός των απόψεων του που αφορούσαν τα ζητήματα της Εκκλησίας. Από την άφιξη του Όθωνα μέχρι και την ψήφιση του πρώτου Συντάγματος το 1844 υποστήριξε από την απόλυτη μοναρχία μέχρι την πιο φιλελεύθερη μορφή συντάγματος, πάντα στο πλαίσιο της σχέσης που είχε με τον βασιλιά και τον βαθμό έννοιας που εκείνος έδειχνε προς το κόμμα (Σε άλλα ζητήματα...ο βασιλιάς). Μάλιστα ο Κολοκοτρώνης δεν συμφωνούσε με την παραχώρηση συντάγματος στον ελληνικό λαό καθώς ήταν «ανώριμος» (Ο Θεόδωρος...ελληνικόν λαόν)/**

Το ιδιαίτερο πρόβλημα που έβλεπε το κόμμα των «ναπαίων» (όπως αλλιώς ονομαζόταν), στην περίοδο της βαυαροκρατίας, δεν ήταν ο αυταρχισμός του καθεστώτος, αλλά οι κίνδυνοι που αντιμετώπιζαν η πίστη και η Εκκλησία από τα μέτρα που ψήφισε η αντιβασιλεία, π.χ. το αυτοκέφαλο της Ελληνικής Εκκλησίας, η οποία έως τότε υπαγόταν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Θεωρούσαν ότι η υποταγή της Εκκλησίας της Ελλάδας στο Πατριαρχείο επέτρεπε στη Ρωσία να επεμβαίνει για την προστασία των ορθοδόξων. Στην απόφαση για το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας οι ναπαίοι άσκησαν έντονη αντιπολίτευση. **Όπως επισημαίνεται στην πρώτη πηγή, το ρωσικό κόμμα επιθυμούσε την ύπαρξη αρμονικών σχέσεων μεταξύ της Εκκλησίας της Ελλάδος και του**

Οικουμενικού Πατριαρχείου διατηρώντας βέβαια το πλαίσιο του αυτοκέφαλου. Επίσης υποστηρίζει ότι πρέπει να παραχωρηθούν περισσότερες αρμοδιότητες στην Εκκλησία, ώστε να κατέχει δεσπόζουσα θέση μέσα στο κράτος και ότι το προσφορότερο πολίτευμα για τη χώρα είναι η μοναρχία με ορθόδοξο βασιλιά (Το ρωσικό κόμμα...ορθόδοξη μοναρχία).

Το δεύτερο κείμενο του Χ. Κοριζή επισημαίνει ότι το ρωσικό κόμμα αντιπροσώπευε την ομόδοξη δύναμη στην περιοχή του Βορρά και θα μπορούσε να καταστεί ο προστάτης των ορθόδοξων και ο κύριος συμπαραστάτης για την πραγματοποίηση των εθνικών στόχων. Συγκεκριμένα, η εφημερίδα «Αιών» που ήταν υπέρ της ρωσόφιλης πολιτικής υποστήριζε ότι δεν πρόκειται απλά για ένα ρωσικό κόμμα αλλά για ένα «εθνικόν», αφοσιωμένο στις πατροπαράδοτες αξίες και αρχές που αγωνιζόταν για την ανάδειξη του ορθόδοξου δόγματος και την σπουδαιότητα του ελληνικού έθνους (Το ρωσικόν κόμμα...εν τω μέλλοντι).

Ο Hering στο τρίτο κείμενο προσθέτει ότι υπήρχαν στρατιωτικά γεγονότα που συνέδεαν τους Έλληνες με τους Ρώσους και ειδικότερα τα Ορλωφικά στο χώρο του Αιγαίου και η συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή το 1774 που πρόσφερε τη δυνατότητα στους Ρώσους να προστατεύουν τους χριστιανικούς πληθυσμούς της Αυτοκρατορίας. Επίσης αυτή η συνθήκη συνέβαλε στην ανάπτυξη της ελληνικής ναυτιλιακής και εμπορικής δραστηριότητας, καθώς πολλοί Έλληνες έμποροι ασχολούμενοι με το εμπόριο στη Μαύρη Θάλασσα αποκόμισαν μεγάλα κέρδη, ενώ οι Σπέτσες αναδείχθηκαν σε ένα σημαντικό εμπορικό κέντρο που ήταν φιλικά προσκείμενο στην πολιτική του ρωσικού κόμματος και έτσι αποτέλεσε την αφετηρία για τη δημιουργία μιας αξιόλογης ελληνικής παροικίας στο λιμάνι της Οδησσού (Τους Έλληνες...της Οδησσού).

β) Με το ρωσικό κόμμα συμπαρατάχθηκαν, ιδίως κατά την εποχή της διακυβέρνησης της χώρας από τον Καποδίστρια, όσοι είχαν υποφέρει ιδιαίτερα κατά την εποχή της Επανάστασης και κατά τους εμφύλιους πολέμους: οι ακτήμονες, οι μικροϊδιοκτήτες γης, αγωνιστές και χαμηλόβαθμοι αξιωματικοί, μοναχοί, και δημόσιοι υπάλληλοι που διορίστηκαν από τον Καποδίστρια και μετά τη δολοφονία του απολύθηκαν. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Δ' παραθέματος τα λαϊκά κοινωνικά στρώματα, που αποτελούνταν από κοσμικούς ανθρώπους, αλλά και κληρικούς τάχθηκαν κυρίως με το ρωσικό κόμμα που ήταν στενά συνδεδεμένο με την Ορθόδοξη εκκλησία. Αυτές οι κοινωνικές τάξεις διέθεταν βαθιά θρησκευτική πίστη, αντιλαμβάνονταν τους ενδεχόμενους κινδύνους που υπήρχαν για την Ορθοδοξία μετά την παύση της λειτουργίας των μοναστηριών και με την παρότρυνση της κατώτερης ιεραρχίας του κλήρου που ήταν ενάντια στα μέτρα της κυβέρνησης στράφηκαν στους κόλπους του ρωσικού κόμματος. Η έντονη προβολή του ορθόδοξου δόγματος συνέβαλε στο να διευρύνεται διαρκώς η λαϊκή του βάση (Βαθιά θρησκευόμενες...διευρυνόταν).